

staré Mezopotámie, přibližuje nám to, čím tehdejší lidé žili, oč usilovali, čeho si cenili. To je důležité. Ale kniha má ještě druhý, speciální význam: Protože předkládá texty sice s historickým jádrem, ale legendárně zpracované, tedy na pomezí historie a mytologie, umožňuje sledovat na konkrétních příkladech, jak historické jádro na sebe časem na-

baluje mytické motivy a látky, a naopak jak mytologie prorůstá do historie, překrývá ji a upravuje text tak, že jeho funkce informativně historická ustupuje do pozadí a do popředí se dostává aktuálně pedagogické oslovení přítomnosti. Je tu řada styčných bodů i s biblickým podáním. Přemýšlivému čtenáři srdečně doporučuji!

Jan Heller

ÚDĚL A ÚTĚCHA

Výbor uspořádala, latinské texty přeložila a výkladem opatřila Jana Nechutová, vydalo nakladatelství EMAN, Heršpice 1995, 158 stran.

Lidský úděl je od narození předznamenán smrtí. Vytěšňujeme ji ze svého vědomí a zároveň se jí vzrušujeme. Do té chvíle, než se nás dotkne osobně.

Pro ty, kdo by raději volili nebytí, než ztrátu milované bytosti, jsou určeny útěchy (konsolace). Tvoří svébytný literární žánr, monotematický a přece velmi rozmanitý, provázající lidské dějiny od antiky do skonávajícího 20. století. Dodnes se vyrovnáváme se smrtí buď po vzoru stoiků a epikurejců antiky, nebo „transcendencí“ křesťanskou či jinak „náboženskou“.

Lépe než mnohomluvné historicko-psychologické analýzy fenoménu „smrti“ v různých etapách dějin může vnímavému čtenáři posloužit výtečná antologie „útěch“ Jany Nechutové. Přináší reprezentativní vý-

běr útěšných básní a próz antických, raně křesťanských a středověkých, tíhnoucích už k dramatickému novověku. Všechny texty jsou poprvé přeloženy z latiny do krásné češtiny.

Komentovaná antologie útěšných spisů Jany Nechutové se podstatně liší od podobných výběrů učebnicových. Není účelově poučná, spíše moudře služebná. Vyniká mistrovstvím překladatelským i vykladačským v širokých dějinných souvislostech.

Antiku představuje v trvajícím protikladu vášnivé životnosti a trpěného (či filosoficky dobře zváženého) poddání se údělu (nebo vítězství ducha nad tělem a duševní trýzní). Od antiky dodnes žijí lidé, kteří sílu k zvládnutí nelehkého údělu (bytí) „s koncem, jež odročit nelze“ čerpají z vlastních zdrojů, a ti, kdo ji

hledají a nacházejí mimo sebe. V druhém případě vždycky byl (a čím dál složitěji je) důležitý **způsob** vztaženosti k tomu, co a především **kdo** (a opět **jak**) nás přehledně a utěšuje.

Už první kapitola (skvěle přeložená pseudoovidiovská *Útěcha Livii nad smrtí Drusa* a ukázky pozdně antických náhrobních nápisů) nutí k zamyšlení nad nerozpletitelným předivem naděje už kristovské a přetrvávající antické. Stejně tak ukázky z prvních křesťanských století (*Cyprianus, Ambrosius*, kázání připisovaná **Augustinovi** a úryvky korespondence **Ruriciovy**).

Dramatická je kapitola věnovaná středověku. Jana Nechutová (vzbrojená znalostí ‚konsolací‘ od-

vážně a moudře polemizuje s uctívanými ‚božstvy‘ evropské historiografie: **J. Huizingou, J. Le Goffem** a **P. Ariesem**. Člověk se totiž nepotýká se smrtí podle zobecňujících (a mnohdy svévolných) výkladů historiků mentalit a psychologů. O tom mimo jiné svědčí *Nárek nad smrtí bratra Girarda Bernarda z Clairvaux*, zařazený v antologii před poslední ukázkou *Útěchy z theologie Jeana Gersona*.

Odborník bude antologii konsolací J. Nechutové číst jinak, než ten, kdo útěchu skutečně potřebuje. Právě ten útěchy potřebný nebude zklamán, pokusí-li se na základě textů přísně rozvažovat, komu dá svou důvěru jako ‚utešiteli‘.

Noemi Rejchrtová

ŽIJME TU SVOBODU, K NÍŽ JSME NASMĚROVÁNÍ

Jan Milíč Lochman: Desatero. Směrovky ke svobodě. Nástin etiky pod zorným úhlem Desatera. Z německého originálu přeložil Bohuslav Vik. Vydal KALICH, Praha 1994, 157 stran.

Po *Otčenáši* se koncem minulého roku dostal českému čtenáři zásluhou nakladatelství **KALICH** a díky autorovým švýcarským přátelům do rukou první díl **Lochmanovy** malé trilogie o základních textech křesťanstva – *Desatero*. Překladatel, farář **Bohuslav Vik**, sjednotil názvy jednotlivých dílů (čímž zdůraznil, že jde o výklad textů), a v případě „Nástinu etiky pod zorným úhlem

Desatera“ odsunul původní název *Směrovky ke svobodě* do prvního podtitulu knihy. Vydavatel dal oběma knihám jednotný formát a jednotnou grafickou úpravu úhledných paperbacků. Autor doplnil české vydání o novou předmluvu *Poznámka po patnácti letech*.

Ano, dlouhých patnáct let leží mezi prvním německým vydáním a nejnovějším překladem *Směrovek*‘